

ACC. N.R. M. 7261 : 1-8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland*

Upptecknat av: *Fingal Johansson*

Härad: *Östbo*

Adress: *Bygget, Jöakwa, Växå*

Socken: *Fytele*

Berättat av: *Kristina Johansson*

Uppteckningsår: *1941.*

Född år *1849* i *Tranaryd, Fytele*

Valkning

(*L. U. F. 38*)

Skriv endast på denna sida!

Svar på frågor rörande "Valkning."
(L. U. F. 38)

Meddelarens farfar, nämndemannen
och kyrkovärden Johannes Jakobsson
i Bygget, född 1816 brukade själv valka
(valka) det vadmal han använde
till kläder, och var meddelarens
92 åriga moder Kristina Johansson i
Bygget berättar. Redskapen för valk-
ningen är vadmal vovs: 1 st. omk.
3 alnar lång planka, liggande på
ett par bockar. (se avbildningen i sid. 7)
Plankan var vidare festsatt vid en
vägg, så att den satt stadigt fast
och inte rucklade hit och dit då man
valkade. Övanpå plankan satte
man med träaxlar fast en ^{bräda} med
på tvärens anbrakta refflar.

ACC. N:R. M. 7261:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brädan som var omkr. 1 m. lång
14 cm bred 4 cm. tjock kallades "unnä-
vallkärräätt." Refflorna som kallades
"skorä" voro naturligtvis vända
uppåt. Det valkbräde som lades
över det förstnämnda med refflorna
nedåt var förfärdigt av en, 42 cm.
lång, 26 cm. bred och 6 cm. tjock plank-
bit i båda ändarna försedd med
håndtag. Medelst dessa redskap
kunde man valka långa vad-
malsvävar, men om man inte
ville valka en väv i hela dess
längd på en gång, så klippte man
av väven i lämpliga längder t. ex.
lagom till byxor, en väst eller en rock
och valkade dessa var för sig.
Man hade då som redskap en 60 cm.

2

Lång 20 cm. bred valkbräda, vars
nedre ända sattes ner i en balja
och den andra ändan stödde mot
valkarens bröst. (se. avbildningen å sid. 8.)

Valkning. Kunde utföras
av såväl kvinnor som män, medel-
arens farfar brukade dock utföra detta
arbete själv, såvida han inte skulle
använda de förstnämnda valk-
ningsredskapen, ty då måste det
vara två personer som drogo i
varsin ända av det övre valk-
brädet, och det var fö. ett ganska
styft arbete att valka en lång
vadmalsväv.

Vadmalsväven lades över den
undre valkbrädan, efter att först
doppats i kokande vatten och

ACC. N:R. M. 7261:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4
Så drog man det övre valkbrädet fram och åter över tyget. Så efter en stunds bearbetning doppades det i kallt vatten, bearbetning, en stund som föjut mellan valkbräderna, var efter det doppades i varmt vatten.

Så fortfor man att bearbeta tyget och blöta det i ömsom kallt, ömsom varmt vatten, tills ullfibrerna voro hopfiltade på vävsadens båda sidor. Ville man att tyget skulle bli va tjockt och "luddritt" t. ex. om det skulle bli va tjocka och varma vinterkläder av det, då valkade man mera, ville man ha mindre varma kläder valkade man mindre. Vid valkning av mindre tygstycken avsedda för

endast ett plagg valkade man
med händerna mot valkbräda
i vattenbalja under iakttagande
av omväxlande varmt och kallt
vatten i baljan. Strumpor, ylle-
tröjor o.d. mindre plagg valkades
alltid på det sistnämnda sättet.

Det valkade vadmalet skjöljdes
sedan väl i varmt och kallt vatten,
torkades och spändes ut.

Ruggningen skedde med handkardor.
Med ruggningen avsågs att draga
ut ullfibrerna längre och till-
stryka dem i en och samma
riktning. Tyget skulle vid rugg-
ningen fuktas med vatten.
Överskärning = avlägsnande av
de längsta ullhåren från tyget

ACC. NR. M. 7261:6.

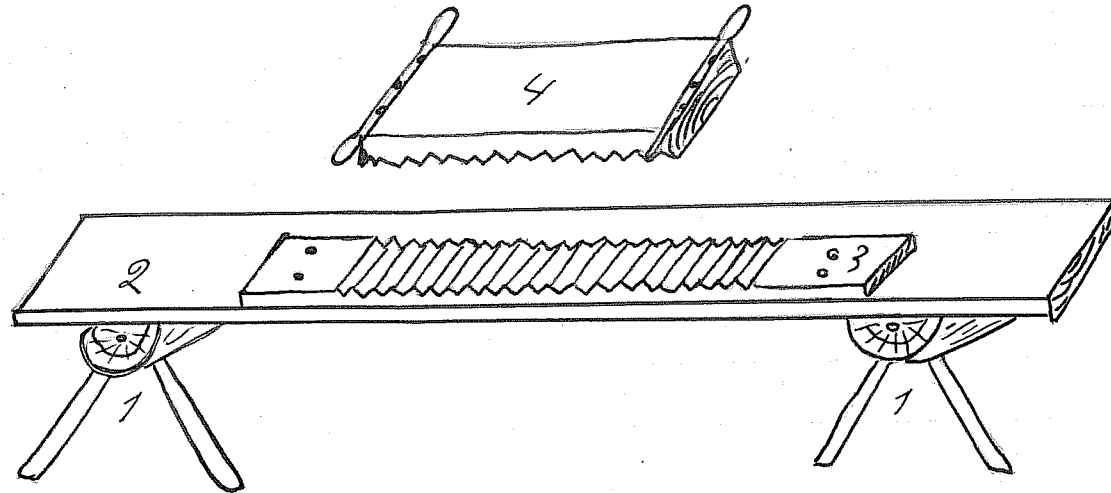
var man sparsam med Tøj man
tort några av de längsta ullkånen
från tyget skedde detta med en
sax, något annat redskap eller
maskinell anordning hade man
inte på landsbygden, men efter
de "våta" procedurerna som tyget
hade genomgått var det önskvärt
att tyget kunde bli så torrt så
fort som möjligt, och det enda
sätt att hastigt torka tyget bestod
i att hålla det intill eller över en
eld, eller att pressa (stryka) det
med användande av varmt stryk-
järn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

M. 7261:7

Landskap: Småland Upptecknat av: Fingal Johansson 7
Härad: Östbo Adress: Bygget Sjöåkra Värnamo
Socken: Fryele Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1947 Född år _____ i _____

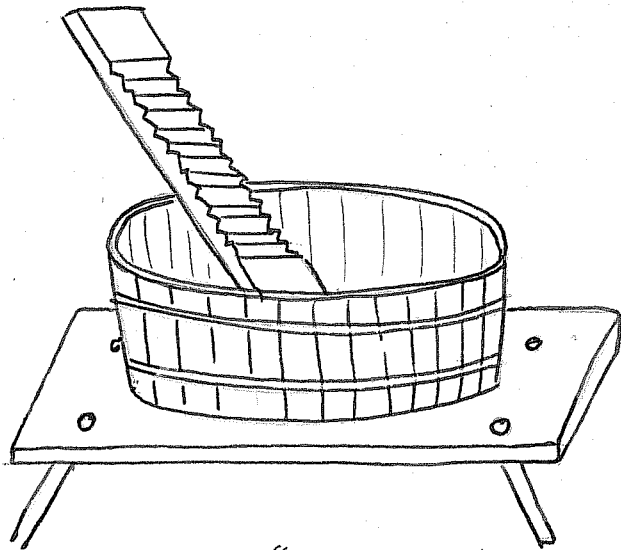
Ordning vid valkning av vadmal
1. = Bockar. 2. = plankor. 3. = undre valkbräda.
4. = Den övre valkbrädan som man
dröjer fram och åter över tyget.
(redskapen finnas i meddearens samlingar.)

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 7261:8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Finnel Johansson
Härad: Östbo Adress: Bygget Gjöåkra Kärnans
Socken: Fryele Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1947 Född år _____ i _____

8

Skordning för valkning av
mindre plagg eller tygstycken.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!